

Elke drie maanden verzorgt de VKCR een overzicht van de laatste ontwikkelingen op het gebied van kunst, cultuur en recht.

Suggesties, aanvullingen en opmerkingen zijn van harte welkom op het mailadres: nieuws.vkcr@gmail.com

INHOUD

1. Wet- en regelgeving
2. Kunsthandel
3. Criminaliteit
4. Musea
5. Restitutie
6. Uitingsvrijheid
7. Overig nieuws

Kalender/ Events

Overzicht virtuele musea

[Virtuele tours](#)

[Google Arts and Culture](#)

Kalender

[Kalender RCE](#)

[11 april: Hot Tech Congres](#)

[25 april: Voorjaarsbijeenkomst VKCR](#)

[16 mei: seminar Uitingsvrijheid](#)

[29 mei: Merken-, Modellen-, en Auteursrecht](#)

[11 juni: Nederlands Octrooi congres](#)

Muurschildering Jan Heinsbroek, flatgebouw Hoograven, Utrecht. Foto's: [indebuurt Utrecht](#),

Mededelingen

Een event organiseren/delen

Als u - lid van de vereniging - een event organiseert op het gebied van kunst, cultuur en recht, dan kunt u de uitnodiging desgewenst naar ons sturen. Wij zullen hem in beginsel in onze kalender zetten.

Graag willen wij u erop attenderen dat advocaten PO-punten kunnen verkrijgen door de voor- en najaarsbijeenkomsten van de VKCR bij te wonen. Met het volledig bijwonen van een bijeenkomst verkrijgt een advocaat 2 PO-punten.

1. Wet- en regelgeving

28 mrt. Wijziging Erfgoedwet archeologie

Per 1 april treedt het [Wijzigingsbesluit Erfgoedwet archeologie](#) in werking. In dit besluit zijn drie uitzonderingen opgenomen ten aanzien van de certificeringsplicht voor het doen van archeologische opgravingen.

Bron: [Cultureel Erfgoed](#)

14 feb. Nadere bewijslevering gevraagd in rechtszaak over verkoop kunstwerken

De eiser in kort geding is een stichting die is opgericht voor het verkrijgen, beheren en verhandelen van kunstvoorwerpen, met name de werken van een bekende kunstenaar die in 1998 is overleden. De gedaagde is kunsthistoricus en zij is gespecialiseerd in het werk van de kunstenaar. Bij het ontruimen van het huis van de kunstenaar na diens overlijden heeft de gedaagde, destijds museumdirecteur, met toestemming van de aanwezige familieleden van de kunstenaar, dozen met spullen van de kunstenaar meegenomen. De familie ging ervan uit dat de spullen geen culturele of financiële waarde hadden. Later bleek dat er tekeningen van de kunstenaar tussen de spullen zaten. De gedaagde heeft de tekeningen te koop aangeboden en verkocht. De eiser stelt eigenaar te zijn van de stukken en vordert onder andere een opgave van alles wat bij de ontruiming in 1998 van het huis van de kunstenaar heeft meegenomen en teruggave van de stukken die de gedaagde bij de ontruiming heeft meegenomen. De gedaagde verweert zich door te stellen dat zij de dozen en vuilniszakken bij de ontruiming, al dan niet door verjaring, in eigendom heeft verkregen. De rechter heeft in kort geding geoordeeld dat partijen nadere bewijslevering moeten aanleveren om vast te stellen wat hun bedoeling was toen de dozen aan de gedaagde werd overhandigd.

Bron: Rechtbank Uitspraken

5 feb. Wetswijziging Verenigd Koninkrijk voor vergemakkelijken restitutie

De regering van het Verenigd Koninkrijk heeft wetswijzigingen aangekondigd waardoor het voor Britse musea en galeries makkelijker gaat worden om objecten te restitueren. Musea mogen objecten retourneren als er een dwingende morele verplichting is om dat te doen. Eerder werd dit beperkt door de National Heritage Act 1983.

Bron: Artnet News

10 jan. Nederland ondertekent Verdrag van Faro

Nederland heeft het Verdrag van Faro ondertekend waarbij er 6 miljoen euro voor de uitvoering ter beschikking is gesteld. De Raad van Europa benadrukt met dit verdrag een ander perspectief op erfgoed. Het Verdrag van Faro stelt de mens en de samenleving centraal en hún relatie met erfgoed. Het verdrag moet nu geratificeerd worden en na goedkeuring van het parlement zal het in werking treden.

Bron: Cultureel Erfgoed

2. Kunsthandel**19 feb. Nieuwe anti-witwaswetgeving (AML) zet Britse kunstmarkt onder druk**

De inwerkingtreding van de Britse Economic Crime and Corporate Transparency Act en de intensievere controles van de HMRC (HM Revenue & Customs) hebben gezorgd voor meer boetes voor galeries en andere handelaars in de kunstmarkt. Deze wet geeft de autoriteiten meer bevoegdheden om fraude en corruptie te onderzoeken. De meeste boetes werden uitgegeven voor het niet registreren bij een AML-toezichthouder of het niet verstrekken van informatie binnen de gestelde termijnen. De boetes variëren tussen de 5.000 en 13.000 Britse pond. Volgens de kleinere galeries zorgt de nieuwe wet voor een verzwaarde administratieve last die niet proportioneel is. Op dit moment hebben 1.000 kunsthandelaren en galeries zich geregistreerd bij de HMRC. In de praktijk blijkt dat vaak de wat kleinere galeries die zich niet hebben aangesloten bij de SLAD (The Association of Art and Antiques Dealers) slechter op de hoogte waren van de verplichting zich te registreren. Daarom hebben veel kleinere galeries nu een boete opgelegd gekregen.

Bron: The Art Newspaper

9 feb. Kunsthandelaar aangeklaagd voor diefstal

Tove Langridge, een bekende kunsthandelaar in Australië, is aangeklaagd voor negen gevallen van diefstal in van kunstwerken die bij hem in consignatie waren gegeven. Bij invallen zijn de negen kunstwerken teruggevonden. De kunstenaars hebben verschillende rechtszaken tegen Langridge gestart om de kunstwerken terug te krijgen en de verkoopopbrengsten en andere inkomsten te betalen. Als hij schuldig wordt bevonden dan kan hij worden veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf.

Bron: [Artnet News](#)

30 jan. Veilinghuis krijgt gelijk in fraudezaak

Sotheby's heeft van de jury in de rechtszaak die door kunstverzamelaar Rybolovlev was aangespannen gelijk gekregen. Rybolovlev eiste van het veilinghuis 190 miljoen US dollar schadevergoeding wegens medeplichtigheid aan een plan van kunsthandelaar Yves Bouvier om hem op te lichten. Volgens Rybolovlev was er sprake van enorme doorverkooprijzen met geheime marges die de grens tussen een eerlijke prijs en fraude zouden hebben overschreden. Sotheby's en haar leidinggevenden zouden "medeplichtig zijn" de vermeende fraude gepleegd door Bouvier. Het gaat specifiek om vier kunstwerken: *Het Domein van Arnheim* door Rene Magritte; *Waterslangen II* (1907) van Gustav Klimt; *Salvator Mundi* (circa 1500) van Leonardo da Vinci; en een kalkstenen sculptuur getiteld *Tete* van Amedeo Modigliani. Het veilinghuis verweerde zich met het argument dat Rybolovlev probeerde "een onschuldige partij" te laten betalen voor wat Bouvier hem heeft aangedaan. Rybolovlev zou ook niet de "basisstappen" hebben genomen om de verkoopprijzen te onderzoeken. Ten aazien van de aanklachten tegen Bouvier schikte Rybolovlev zelf met hem. Alle aanklachten tegen Sotheby's zijn door de jury verworpen. Het veilinghuis krijgt geen compenserende schadevergoeding en blijft verantwoordelijk voor de eigen juridische kosten.

Bronnen: [Artnet News](#) en [The Art Newspaper](#)

3. Criminaliteit**28 feb. Beslag op verzameling schilderijen kunstverzamelaar**

De Britse politie heeft bij een inval in een opslagplaats in Feltham 23 schilderijen in beslag genomen van kunstverzamelaar Nazem Ahmed. Ahmed wordt beschuldigd van het financieren van Hezbollah. Onder de inbeslag genomen kunstwerken zitten een Picasso, een Warhol en een Whitney. De kunstwerken hebben ongeveer een totale waarde van 1,3 miljoen US dollar.

Bron: [Artnet News](#)

16 feb. Mogelijk fraude bij tentoonstelling Amerikaanse universiteit

McGill University heeft het schilderij *Shaman Surrounded by Ancestral Spirit Totem* (1977) van Norval Morrisseau verwijderd wegens twijfel over de authenticiteit. De universiteit heeft een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van het schilderij van Morrisseau, een lid van de Bingwi Neyaashi Anishinaabek First Nation die in 2007 is overleden. Het schilderij maakt deel uit van een groter politieonderzoek naar kunstfraude, waarbij vorig jaar acht mensen zijn gearresteerd. Een van de verdachten is een neef van de kunstenaar. Het schilderij werd in 2013 aan de universiteit geschonken waarna het schilderij is getaxeerd en geverifieerd.

Bron: [Artnet News](#)

18 jan. Gestolen kunstwerken teruggevonden in kelder

Twee gestolen schilderijen, een Picasso en een Chagall, zijn bij een politieinval teruggevonden in de

kelder van een huis in Antwerpen. De schilderijen, *Tête* (1970) van Picasso en *L'homme en prière* (1971) van Chagall hebben een gezamenlijke waarde van 900.000 US dollar. De kunstwerken werden in 2010 uit het huis gestolen van de familie Herzikovic in Tel Aviv, Israël. Bij de diefstal werden ook juwelen gestolen. De politie werd geholpen in haar onderzoek toen in 2022 werd geprobeerd de schilderijen te verkopen. Bij de inval werd een 68-jarige Israëlische handelaar in luxe horloges en zijn vrouw gearresteerd.

Bron: [Artnet News](#)

4. Musea

24 mrt. Drie kunstwerken van Rubens blijven in Brits museum

Het Britse [Spoliation Advisory Panel](#) heeft bepaald dat drie omstreden schilderijen van Peter Paul Rubens niet worden teruggegeven aan de erven van de Duitse bankier Franz Wilhelm Koenigs. De erven hadden een claim ingediend om de schilderijen terug te krijgen. De drie kunstwerken blijven in het Courtauld Institute in Londen. De schilderijen waren ooit eigendom van Koenigs die de kunstwerken in de jaren 30 gebruikte om leningen te krijgen bij de Nederlandse bank N.V. Bankierskantoor Lissers & Rosenkranz. Toen deze bank in 1940 failliet ging, droeg Koenigs zijn eigendom op de schilderijen over aan de bank om zijn schulden te betalen. De schilderijen werden verkocht aan graaf Antoine Seilern die ze schonk aan het Courtauld Institute. Volgens het panel zou de oorspronkelijke eigenaar hebben gewild dat de kunstwerken in een museum tentoongesteld zouden worden. Koenigs zou ook vrijwillig de schilderijen hebben gebruikt als zekerheid voor een lening.

Bron: [Artnet News](#)

29 feb. Museum verzoekt om seponeren rechtszaak Abramović-performer

Het Museum of Modern Art in New York heeft de rechtbank verzocht om de rechtszaak die was aangespannen tegen het museum door John Bonafede te verwerpen. Bonafede, een kunstenaar die naakt optrad in het werk *Imponderabilia* (1977) van Marina Abramović, beweert dat hij seksueel was misbruikt tijdens de uitvoering van het werk. Het museum zou niets hebben gedaan om het misbruik te voorkomen. Tijdens de uitvoering, waarbij een naakte man en vrouw tegenover elkaar staan in een deuropening en het publiek zich langs hen heen moeten wringen, werd Bonafede aan zijn genitaliën aangeraakt. Het museum stelt dat de kunstenaar "ervoor koos om op te treden" in het kunstwerk "met de verwachting en het begrip dat MoMA-bezoekers onbedoeld contact zouden hebben met zijn naakte lichaam". Toen Bonafede een sein aan de beveiliging gaf over het misbruik, zou het museum volgens de afgesproken procedures gehandeld hebben. De vijf mannen die Bonafede zouden hebben betast, moesten het museum verlaten en het lidmaatschap van één lid van het museum is opgezegd.

Bronnen: [Artnet News](#) en [Artnet News](#)

23 feb. Nieuw Amerikaans wetsvoorstel voor verbieden 'obscene' werken in musea

Het Huis van Afgevaardigden van West Virginia heeft een nieuw wetsvoorstel aangenomen die de mogelijkheid biedt om scholen, bibliotheken en musea te vervolgen voor het tonen van 'obscene' werken aan kinderen. Het wetsvoorstel dient nog door de Senaat van West Virginia te worden aangenomen en ondertekend door de Republikeinse gouverneur Jim Justice. Het wetsvoorstel geeft geen nieuwe definitie van wat precies "obscene" is. De wet is vaag en onduidelijk over hoe het toegepast en gehandhaafd zou worden. Volgens de huidige wet kan iemand die schuldig kan worden bevonden aan het verspreiden van "obscene" materiaal aan minderjarigen worden veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf of een boete krijgen van maximaal 25.000 US dollar. De bestaande definitie voor "obscene" houdt in: "elk materiaal dat een gemiddeld persoon zou vinden dat seksueel expliciet gedrag afbeeldt of beschrijft op een duidelijk aanstootgevende manier". Een tweede definitie omvat

“materiaal waarvan een redelijk persoon zou vinden dat het literaire, artistieke, politieke of wetenschappelijke waarde mist”. De West Virginia Association of Museums heeft aangegeven dat zij niet tegen het beschermen van kinderen tegen mogelijk schadelijk materiaal is, maar het wetsvoorstel zou een "ongenuanceerde verandering" met "vage taal" zijn die de gemeenschap van bibliotheek- en museumprofessionals in gevaar brengt. De “vage taal” zou kunnen zorgen voor “meer juridische uitdagingen voor elke tentoonstelling, programma, lezing, publicatie of ander project waar een lid van een gemeenschap het niet mee eens is,”

Bron: [Artnet News](#)

13 feb. Museum ontvangt vergoeding bij teruggave kunstwerk

Het MoMA heeft een vergoeding van 4 miljoen US dollar ontvangen voor het teruggeven van een Chagall-schilderij aan de erfgenamen van de Joodse eigenaar, galeriehouder Francis Matthiesen. Het schilderij, *Over Vitebsk* (1915-24), werd in 1949 door het museum gekocht van de Duitse kunstverzamelaar Marie Luise Feldhäusser. Zij erfde het schilderij van haar zoon Kurt Feldhäusser die in 1945 overleed. In 1939 had Kurt Feldhäusser het schilderij gekocht van de Nationalgalerie in Berlijn. De Nationalgalerie had het kunstwerk verworven door een overdracht via de Dresdner Bank, die het schilderij in 1934 had verworven onder een vermeende "schuldbemiddeling". Uit onderzoek bleek dat dit schilderij waarschijnlijk niet onder dwang van de nazi's was afgestaan, maar het was door de Matthiesen Galerie aan de bank gegeven om een lening af te betalen. De erven van Matthiesen verzochten het museum drie jaar geleden om het terug te geven. In de onderhandelingen is afgesproken dat het museum bij een stille overgang van het schilderij de vergoeding van 4 miljoen US dollar zal gebruiken om een fonds voor herkomstonderzoek te ondersteunen. Het fonds wordt vernoemd naar Francis Matthiesen.

Bron: [Artnet News](#)

26 jan. Universiteitsmuseum identificeert geroofde kunstvoorwerpen gedoneerd door alumnus

Het Princeton University Art Museum heeft 16 kunstvoorwerpen geïdentificeerd die in verband worden gebracht met Edoardo Almagià, een alumnus en vermeende kunstsmokkelaar. Almagià studeerde in 1973 af aan de universiteit. In 1992 kwam Almagià voor het eerst onder de aandacht van de autoriteiten vanwege zijn banden met Pietro Casasanta, een bekende "grafrover". In 2006 werd Almagià gearresteerd in Italië voor illegale handel en export. Later werd deze aanklacht wegens verjaring weer ingetrokken. Vorig jaar schreef Almagià in een interview met het Princeton Alumni Weekly problemen rondom herkomst van kunstvoorwerpen toe aan veranderende herkomstnormen voor de verkoop en aankoop van antiquiteiten.

Bron: [The Art Newspaper](#)

3 jan. Museum wint rechtszaak over export schilderij

De Italiaanse rechtbank heeft geoordeeld dat een schilderij van Jacopo Bassano in het J. Paul Getty Museum in Los Angeles mag blijven. Het museum en de voormalige eigenaar van het schilderij, Alex Postiglione, hadden een besluit van het Italiaanse ministerie van Cultuur aangevochten. Door dit besluit werd de vergunning om het schilderij te exporteren ingetrokken en werd de repatriëring van het schilderij gelast omdat het schilderij van "uitzonderlijke" belang voor het Italiaanse culturele erfgoed zou zijn. Het kunstwerk was door Bassano aan het museum verkocht in 2021. Volgens het ministerie was deze aankoop gebaseerd op onjuiste informatie in de exportvergunning. Deze vergunning was vier jaar eerder afgegeven door het exportkantoor in Pisa nadat de experts van het ministerie het schilderij drie keer hadden geïnspecteerd. Pas na de koop vernietigde het ministerie de exportvergunning. De rechter vond dat er geen sprake was van valse verklaringen en dat de experts zelf fouten hadden gemaakt bij hun onderzoek van het schilderij.

Bron: [The Art Newspaper](#)

5. Restitutie

14 mrt. Duitse adviescommissie restitutie vervangen door arbitrage

De Duitse regering heeft hervormingen goedgekeurd die moeten bijdragen aan het vergemakkelijken van teruggave van nazi geroofde kunstwerken aan de rechtmatige eigenaren. De adviescommissie die tot nu toe over restitutieverzoeken adviseerde en geen juridische middelen had om haar aanbevelingen af te dwingen, wordt vervangen door bindende arbitrage. Door de hervormingen krijgen eisers ook een unilaterale toegang tot arbitrage. Voorheen moesten eisers en gedaagden in een geschil tot een akkoord komen voordat zij een claim aan de commissie konden voorleggen. De hervormingen worden voor het einde van dit jaar doorgevoerd. Door deze hervormingen kan beter worden voldaan aan de [Washington Principles](#) en aan de [best practices](#) die eerder deze maand zijn gepubliceerd.

Bron: [The Art Newspaper](#)

1 mrt. Rechter bevestigt eigendom museum gestolen kunstwerk

De federale rechter heeft opnieuw de eigendom bevestigd van het Art Institute of Chicago ten aanzien van een Egon Schiele-tekening. Het museum heeft de tekening niet onrechtmatig verworven. De tekening zou tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn gestolen van Fritz Grünbaum, een Oostenrijks-joodse artiest. De erven van Grünbaum, die in 1941 werd vermoord in het concentratiekamp Dachau, hadden de federale rechter gevraagd zijn beslissing te heroverwegen en eisten teruggave van de tekening. Het museum heeft het kunstwerk in 1966 verworven en de verjaringstermijn in New York zou in 1969 zijn verlopen. De rechter acht het verjaringstermijn van de Holocaust Expropriated Art Recovery Act niet van toepassing omdat de gedaagde het kunstwerk niet door diefstal zou hebben verkregen. De eisers beweren ook niet dat het museum het kunstwerk heeft gestolen. Het museum zou ook niet een “bezitter te kwader trouw” zijn.

Bron: [Artnet News](#)

29 feb. Nederlandse musea werken samen voor onderzoek koloniale collecties

Het [Consortium Koloniale Collecties](#) is een samenwerking tussen de drie musea Bronsbeek, Rijksmuseum, Wereldmuseum en de twee kennisinstituten NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocidestudies en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het consortium biedt een netwerk en expertise bij de herkomstonderzoek en digitalisering van objecten uit een koloniale context.

Bron: [Erfgoedstem](#)

21 feb. België geeft drie illegaal opgegrafde objecten terug aan Roemenië

Drie Keltische armbanden zijn door het Vlaamse Gewest in België teruggegeven aan Roemenië nadat uit onderzoek bleek dat ze illegaal waren opgegraven en geëxporteerd. In 2020 werden twee armbanden te koop aangeboden bij een veilinghuis in Monaco waar de waarde werd geschat op 80.000-100.000 euro. De armbanden stonden op de cover van de veilingcatalogus waarin werd vermeld dat de armbanden waren gevonden in een sloot in het Vlaamse dorp Houtem. Dit verhaal zorgde voor een zodanige argwaan dat Jan Jambon, de minister-president van Vlaanderen, werd gewaarschuwd, waarna onderzoek werd ingesteld. Het verzoek van de overheid aan het veilinghuis om de verkoop te annuleren werd genegeerd. Vervolgens werd de armbanden als “meesterwerken” door de overheid aangewezen en daardoor wettelijk beschermd. De verkoop mocht niet zonder toestemming van de overheid worden verkocht, waardoor de armbanden konden worden teruggegeven.

Bron: [Artnet News](#)

8 feb. Amerikaans museum geeft schatten terug aan Ghana

Het [Fowler Museum](#) in L.A. heeft zeven Asante-schatten naar Ghana teruggegeven nadat uit gedetailleerd herkomstonderzoek bleek dat de objecten, onder andere een koninklijk krukje, waren gestolen uit Kumasi door de Britse troepen in 1874. De schatten werden teruggegeven aan Otumfuo Osei Tutu II, de huidige leider van het Asante-volk. Nadat de objecten waren gestolen werden ze doorverkocht door luxe juwelier [Garrard & Co.](#)

Bron: [Artnet News](#)

5 feb. Discussie Portugese politici en musea over restitutie

Tussen Portugese politici en staatsmusea is een discussie ontstaan over het teruggeven van de Kwer'ata Re'esu. Dit is een icoon dat in 1868 door Richard Holmes, een Britse conservator van het British Museum, in Ethiopië werd geroofd tijdens de slag om Maqdala. Holmes nam het icoon mee uit de tent van keizer Tewodros II, die zichzelf had doodgeschoten. Holmes bewaarde het icoon in het geheim in zijn privécollectie, waarna het door zijn erven werd verkocht aan de Portugese kunsthistoricus Luís Reis Santos. Santos stierf in 1967 en het icoon is nog steeds eigendom van zijn weduwe. Het is nu de vraag of dit icoon door de regering moet worden gekocht en aan Ethiopië moet worden teruggegeven. De weduwe wil het icoon verkopen voor ongeveer 4,2 miljoen euro.

Bron: [The Art Newspaper](#)

25 jan. Musea geven geroofde schatten in bruikleen aan Ghana

Het Britse British Museum en V&A geven 32 geroofde goudschatten in langdurige bruikleen aan Ghana. Deze schatten werden eind 19^e eeuw door Britse leger troepen gestolen uit het koninklijk paleis in Kumasi. De Ghanese regering deed 50 jaar geleden een eerste verzoek tot teruggave van deze schatten. Vorige jaar deed zij haar laatste verzoek aan de Britse regering. Restitutie zou op dit moment niet mogelijk zijn door de Britse wetgeving. De [National Heritage Act](#) van 1983 verbiedt Britse musea om eigendom van objecten uit de collectie over te dragen. Een langdurige bruikleen is daarom een alternatief. De langdurige bruikleen is wel controversieel omdat het idee daarmee wordt bestendigd dat het Verenigd Koninkrijk nog steeds de rechtmatige eigenaar van de schatten zou zijn. De bruikleen is niet met de Ghanese regering tot stand gekomen, maar met de koning van Asante, Otumfuo Osei Tutu II. De schatten worden tentoongesteld in het Manhyia Palace Museum in Kumasi.

Bron: [Artnet News](#)

19 jan. Amerikaans universitair museum retourneert geroofd schilderij aan erfgenamen

Het Auckland Art Museum van de Universiteit van North Carolina heeft een schilderij *De studio van Thomas Couture* (toegeschreven aan een student van Couture), teruggegeven aan de erven de Joodse kunstverzamelaar Armand Isaac Dorville. Het schilderij was geveild in 1942 waarna de erven van Dorville (die in 1941 een natuurlijke dood stierf) van de opbrengst van de veiling werden beroofd.

Bron: [The Art Newspaper](#)

10 jan. Museum mag geroofd schilderij houden

Een hof van beroep in Amerika heeft geoordeeld dat het Thyssen-Bornemisza Museum in Madrid het schilderij *Rue Saint Honore, Apres Midi, Effet De Pluie* (1897) van Camille Pissarro mag houden. De erfgenamen van de Joodse verzamelaar Lilly Neubauer waren een rechtszaak tegen het museum gestart om het schilderij terug te krijgen. Het schilderij was in 1939 door de nazi's afgepakt. Het hof oordeelde dat de Spaanse wet van toepassing is in plaats van de Californische wet. De Spaanse wet

bepaalt dat een instelling het kunstwerk mag houden als het drie jaar lang te goeder trouw in bezit is geweest en er geen eigendomsgeschillen zijn. Volgens de Californische wet verwerft een houder van gestolen eigendom pas rechten op het kunstwerk als de verjaringstermijn is verstreken. Na de Tweede Wereldoorlog diende Neubauer in 1948 een claim in voor teruggave van het schilderij. In 1954 bepaalde het Hof van Beroep in Amerika dat het schilderij terug moest worden gegeven, maar dat is nooit gebeurd. Het schilderij kwam uiteindelijk in 1993 terecht bij Baron Hans Heinrich Thyssen-Bornemisza. De erven van Neubauer verzochten het museum in 2001 het schilderij terug te geven en in 2005 startte hij een rechtszaak tegen het museum. Het hof bepaalde dat de nazi's het schilderij van Neubauer hadden geroofd en de "choice-of-law test" van Californië gebruikt moest worden om te bepalen welke nationale wetgeving moest worden toegepast. Volgens de rechter "zouden de overheidsbelangen van Spanje meer geschaad worden door de toepassing van de Californische wet dan dat de overheidsbelangen van Californië geschaad zouden worden door de toepassing van de Spaanse wet."

Bron: [Artnet News](#)

3 jan. Voorstellen voor wetwijziging restitutie in Duitsland

In Duitsland is nieuwe wetgeving voorgesteld die de teruggave van door nazi's geroofde kunst zou moeten vergemakkelijken. De bevoegdheden van de nationale adviescommissie voor nazi-roofkunst zou worden uitgebreid. Door de hervorming zou één partij een geschil aan de commissie kunnen voorleggen. Op dit moment moeten dit twee partijen zijn. De minister van Cultuur heeft sinds januari ook ingevoerd dat elk museum dat weigert naar de commissie te gaan niet meer in aanmerking komt voor overheidssubsidie. Ook zouden de verjaringstermijnen worden opgeheven. Deze hervorming zou ingaan tegen de Ersitzung, een bepaling die het recht handhaaft van iemand die een voorwerp te goeder trouw heeft verworven en het tien jaar in bezit heeft gehad om het te houden. Tot nu toe is door de Duitse regering sinds 1998 meer dan 7.000 kunstwerken of culturele objecten teruggegeven aan Joodse erfgenamen. Maar dat is maar een heel klein deel van wat daadwerkelijk is geroofd. De meeste kunstwerken die zijn teruggegeven komen uit openbare collecties.

Bron: [The Art Newspaper](#)

Digitale database geroofde Benin artefacten

Via [Digital Benin](#) zijn alle objecten en artefacten bijeengebracht die aan het eind van de 19^e eeuw zijn gestolen uit het Benin Koninkrijk.

6. Utingsvrijheid

26 mrt. Nieuwe wetgeving Hong Kong bedreigt uitingsvrijheid

In Hong Kong is een nieuwe nationale veiligheidswet krachtens [artikel 23 van de Basiswet](#) aangenomen waardoor de zorg rond zelfcensuur is toegenomen. Deze zorg wordt gedeeld door kunstenaars en galleries in Hong Kong. Kunstenaars die middels hun kunst kritiek uiten op de Chinese regering en galleries die deze kunstwerken tentoonstellen zouden door deze nieuwe wetgeving kritiek of problemen kunnen krijgen.

Bron: [Artnet News](#) en [BBC](#)

11 mrt. Geen straf voor klimaatactivisten

Het gerechtshof in Den Haag heeft [geoordeeld](#) dat de drie klimaatactivisten die zich vastlijmde aan de glasplaat voor het schilderij *Meisje met de parel* van Johannes Vermeer in het Mauritshuis geen straf krijgen. Volgens het hof is een straf „in beginsel” op zijn plaats. Er wordt echter geen straf

opgelegd om niemand te ontmoedigen die door middel van een protestactie zijn mening wil uiten. Een verdere gevangenisstraf werd te ingrijpend gevonden. In oktober 2022 lijmde twee van de drie mannen van de actiegroep Just Stop Oil zich vast aan het schilderij en riepen klimaatactivistische leuzen. Volgens de rechter hebben de activisten er veel aan gedaan om te zorgen dat het schilderij niet zou worden beschadigd. De vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vreedzame vergadering weegt volgens de rechter zwaarder dan de verstoring die de actie van de mannen veroorzaakte.

Bron: [NRC Handelsblad](#)

11 jan. Amerikaanse universiteit annuleert tentoonstelling Palestijnse kunstenaar

De overzichtsoverzichtstentoonstelling van de Palestijnse kunstenaar Samia Halaby is door de Indiana University geannuleerd. De kunstenaar was al drie jaar bezig om zijn tentoonstelling "Samia Halaby: Centers of Energy" voor te bereiden. In een brief van twee zinnen en zonder opgave van redenen werd hij op de hoogte gesteld door de universiteit dat de tentoonstelling niet door zou gaan. De annulering volgt na een brief van de republikein Jim Banks uit Indiana dat hij met de doorgang van de tentoonstelling – en daarmee “het toestaan van antisemitisme” - de financiering van de universiteit zou stopzetten. Volgens de universiteit werd de tentoonstelling geannuleerd wegens: “zorgen over het waarborgen van de integriteit van de tentoonstelling voor de duur ervan.” De kunstenaar heeft zich openlijk geuit ter ondersteuning van de Palestijnen in Gaza. De annulering wordt door mensen beschouwd als een schending van het recht op vrije meningsuiting. Er is een [online petitie](#) gestart om de tentoonstelling door te laten gaan.

Bron: [Artnet News](#)

9 jan. Kunstenaars protesteren tegen financieringsregelgeving

Meer dan 4.000 kunstenaars in Berlijn hebben via een [open brief](#) geprotesteerd tegen een [financieringsmaatregel](#) van de Berlijnse autoriteiten waar een 'controversiële' antisemitismeclausule instaat. Ze eisen dat de overheid deze maatregel intrekt. Deze clausule bedreigt volgens de kunstenaars de vrijheid van meningsuiting. Het besluit van de autoriteiten omvat dat kunstfinanciering alleen beschikbaar is voor degenen die zich verbinden aan een antisemitismeclausule. In deze clausule wordt gebruik gemaakt van de definitie van [antisemitisme](#) van de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) waarbij door de Duitse overheid een [uitbreiding](#) is toegepast. De definitie van antisemitisme volgens de IHRA is: "een bepaalde perceptie van Joden, die zich kan uiten als haat tegen Joden. Antisemitisme is in woord of daad gericht tegen joodse of niet-joodse personen en/of hun eigendommen, evenals tegen joodse gemeentelijke instellingen of religieuze organen." De uitbreiding van de Duitse overheid betreft: "Daarnaast kan de staat Israël, in deze context opgevat als een Joods collectief, ook het doelwit zijn van dergelijke aanvallen." Volgens de kunstenaars is de definitie van IHRA "controversieel" en bevat "dubbelzinnigheden". Door het invoeren van een dergelijke maatregel zou een administratief instrument worden gecreëerd waardoor evenementen geannuleerd kunnen worden, inclusief evenementen waarbij (Palestijnse) kunstenaars komen die kritisch staan tegenover Israël. Daarnaast is er volgens de kunstenaars een gebrek aan transparantie in het besluitvormingsproces en dat gaat tegen het principe van democratie in. Door dit protest is de clausule “wegens juridische bezwaren” uit de regeling gehaald.

Bronnen: [Artnet News](#) en [Artnet News](#)

7. Overig nieuws

25 mrt. Advies omgang koloniale archieven

De Raad voor Cultuur heeft haar advies 'Omgaan met gedeelde bronnen van het koloniale verleden' aangeboden aan staatssecretaris Gräper-van Koolwijk. In het advies geeft de raad drie uitgangspunten voor het omgaan met koloniale archieven en documentaire collecties. Ten eerste de herkenning van het onrecht dat de staat de voormalige koloniën heeft aangedaan; ten tweede, de bereidheid om dit onrecht waar mogelijk te herstellen; en tenslotte de noodzaak om nieuw onrecht en de voortzetting en/of doorwerking van historisch onrecht te voorkomen. De raad geeft diverse aanbevelingen over hoe Nederland moet omgaan met restitutieverzoeken.

Bron: [Raad voor Cultuur](#)

18 mrt. Andy Warhol Foundation en kunstenaar Lynn Goldsmith schikken

Een jaar na de uitspraak van het Amerikaanse Hooggerechtshof waarbij werd bepaald dat Warhol wel inbreuk maakte op het auteursrecht van Goldsmith door haar portret van Prince zonder toestemming te gebruiken voor een kunstwerk van Warhol, zijn partijen tot een schikking gekomen. De Andy Warhol Foundation for the Visual Arts zal Goldsmith 21.000 US dollar betalen om haar juridische kosten te dekken en om een licentie te betalen.

Bron: [Artnet News](#)

18 mrt. Verbod op tentoonstelling MetaBirkin NFT's

De Amerikaanse rechter heeft de tentoonstelling van de MetaBirkin NFT's van de digitale kunstenaar van de Mason Rothschild verboden. De NFT's, die de beroemde Birkin-tassen vertonen bedekt met bont, zouden worden tentoongesteld in een museum in Zweden. De kunstenaar had vorig jaar een rechtszaak dat was aangespannen door Hermès verloren. Hij werd door de rechter aansprakelijk gesteld voor merkinbreuk en cybersquatting en hij moest aan het modehuis 133.000 US dollar schadevergoeding betalen.

Bron: [Artnet News](#)

15 mrt. Eventuele ban op TikTok verontrust kunstenaars

In Amerika heeft het Congres een wetsvoorstel aangenomen waardoor TikTok verboden zou kunnen worden. Indien de Senaat het wetsvoorstel ook aanneemt, dan wordt het wetsvoorstel ondertekent door de Amerikaanse president. ByteDance, het bedrijf achter TikTok in China moet in dat geval de app verkopen. Politici beweren dat de app risico's inhoudt voor de nationale veiligheid. Buitenstaanders zouden proberen om de Amerikaanse verkiezingen te beïnvloeden. Als TikTok verboden wordt in Amerika dan heeft dat volgens veel kunstenaars grote invloed op hun marketing en verkoopmogelijkheden op de internationale kunstmarkt. De kunstmarkt zou ook democratischer zijn geworden door de verkoop via TikTok waardoor tussenpersonen in de transacties niet meer nodig zijn. Het aantal volgers kan ook van invloed zijn of een kunstenaar toegang krijgt tot een invloedrijke galerie. De app biedt veel kunstenaars ook de mogelijkheid om te experimenteren met hun kunst.

Bron: [Artnet News](#)

5 mrt. Erven Frida Kahlo starten rechtszaken wegens schending handelsmerk

De Frida Kahlo Corporation (FKC), het bedrijf dat in 2004 is opgericht door de nicht en erfgenaam van Kahlo start twee rechtszaken wegens schending van het handelsmerk. Een groep online verkopers zou Frida Kahlo producten hebben nagemaakt om online te verkopen. De FKC eist alle bijbehorende winsten of 2 miljoen US voor elke handelsmerkschending. De FKC is opgezet door nicht en erfgenaam Isolda Pinedo Kahlo, Isolda's dochter Maria Cristina Romeo Pinedo en Carlos Dorado, een Venezolaanse zakenman. Het doel van het bedrijf is om het merk Frida Kahlo te commercialiseren en

te licenseren en heeft daarvoor verschillende aspecten, zoals haar naam en gelijkenis, van de identiteit van de artieste vastgelegd.

Bron: [Artnet News](#)

21 feb. Stichting kunstenaar verzoekt tot seponeren rechtszaak

De Helen Frankenthaler Foundation heeft een verzoek ingediend om de rechtszaak tegen de stichting te seponeren. De rechtszaak is gestart door Frederick Iseman, een neef van de kunstenaar. Hij beschuldigt het bestuur van de stichting van wanbeheer van de nalatenschap van Helen Frankenthaler. De stichting heeft ook documenten aan de rechtbank gestuurd die zouden laten zien dat Iseman bezig is met een "intimidatiecampagne". Hij is door het bestuur van de stichting uit de organisatie gezet. Iseman wordt nu ervan beschuldigd "partners van de stichting in de kunstwereld lastig te vallen, haar bestuurders aan te vallen en te proberen het vermogen van de stichting om zaken te doen en haar missie te bevorderen, te belemmeren". De stichting heeft de rechtbank verzocht om "redelijke" beperkingen op te leggen aan Iseman's onderzoek naar feiten als onderdeel van het juridische proces.

Bron: [Artnet News](#)

7 feb. Straatkunstenaars klagen modemerken en warenhuis aan

De Deense kunstenaar Robin Ronn (bekend onder de naam Bates) draagt, en Patrick Griffin, de broer van wijlen Sean Griffin (bekend onder de naam Nekst) klagen het modemerken Guess en het warenhuis Macy's aan wegens schending van hun auteursrechten. Guess zou hun tags hebben gebruikt in hun kledingontwerpen en Macy's zou winst hebben gemaakt door de verkoop van deze kleding. Guess zou ook de reputatie van de kunstenaar schaden door hun tags te gebruiken. Guess is door de aanklacht gestopt met het verkopen van deze specifieke kledingontwerpen.

Bron: [Artnet News](#)

30 jan. Kunstenaar schikt auteursrechtszaak

De kunstenaar Richard Prince is, voordat de rechter tot een uitspraak is gekomen, tot een schikking gekomen met twee fotografen die tegen hem aanklachten hadden ingediend wegens schending van het auteursrecht. Prince moet de fotografen 650.000 US dollar betalen. Hij moet dit doen zonder expliciet te verklaren dat hij hun auteursrechten heeft geschonden. Eric McNatt, een commerciële fotograaf uit New York klaagde destijds Prince aan wegens schending van zijn auteursrecht op zijn portret van rockster Kim Gordon. Prince had dit portret gebruikt in een eigen post op Instagram, in een uitvergroet doen en in een boek. Fotograaf Donald Graham diende een aanklacht tegen Prince in wegens het zonder toestemming gebruiken van een foto getiteld *Rastafarian Smoking a Joint* in een kunstwerk van Prince met de naam *Portrait of Rastajay92*. De schikking bepaalt ook dat Prince de originele afbeelding en zijn bewerking onder andere niet mag reproduceren, wijzigen en verkopen.

Bron: [Artnet News](#)

26 jan. Big Tech investeringen in A.I. bedrijven onder toezicht

De Amerikaanse Federal Trade Commission ('FTC') is een onderzoek begonnen naar de investeringen van grote technische bedrijven zoals bijvoorbeeld Microsoft in kleinere kunstmatige intelligentiebedrijven zoals OpenAI en de digitale kunstgenerator DALL-E. De FTC heeft de technische bedrijven verzocht informatie te geven over hun investeringen en partnerschappen en wat de strategische beweegredenen en de praktische gevolgen van de investeringen zijn. Volgens de FTC "verduidelijkt ons onderzoek of investeringen en samenwerkingsverbanden van dominante bedrijven de innovatie dreigen te verstoren en de eerlijke concurrentie dreigen te ondermijnen."

Bron: [Artnet News](#)

9 jan. A.I onmogelijk zonder auteursrechtelijk beschermd materiaal

OpenAI, de organisatie achter ChatGPT en DALL-E verdedigen zich tegen de claims die tegen hen gericht zijn wegens schending van auteursrechten. Het zou onmogelijk zijn om belangrijk A.I.-modellen te maken en te trainen zonder auteursrechtelijk beschermd materiaal te gebruiken. Het auteursrecht heeft tegenwoordig betrekking op veel vormen van menselijke expressie, zoals foto's en berichten op forums. Als er alleen boeken en tekeningen uit het publieke domein zouden worden gebruikt voor de A.I. trainingen dan zou geen enkele A.I. systeem voldoen aan de behoeften van de gebruikers.

Bron: [Artnet News](#)

Opmerkelijk

7 mrt. Hovenier verwijderd onderdeel van kunstwerk in openbare ruimte

Een hovenier heeft een klimop die als onderdeel van kunstwerk op de muur van een flatgebouw groeide, verwijderd. De klimop was door de bewoners van de flat uitgekozen. Het kunstwerk in de wijk Hoograven in Utrecht is gemaakt door [Jan Heinsbroek](#). Op de muur is een giraffe te zien ter hoogte van zeven verdiepingen die eet van de klimop. De hovenier verwijderde de klimop in opdracht van de woningcorporatie. Er is een clematis geplant.

Bron: [NOS](#)

15 jan. Italiaanse staatssecretaris beschuldigd van bezit gestolen schilderij

De Italiaanse staatssecretaris van cultuur en kunsthistoricus Vittorio Sgarbi wordt beschuldigd van het bezit van een gestolen schilderij. Het gaat om het 17e-eeuws schilderij *Gevangenneming van de Heilige Petrus* van Rutilio di Lorenzo Manetti. Het schilderij is door de Italiaanse autoriteiten in beslag genomen nadat er een onderzoek was gestart na berichtgeving in de Italiaanse krant *Il Fatto Quotidiano*. In 2022 leende Sgarbi het schilderij uit aan een tentoonstelling en journalisten kwamen erachter dat het schilderij verdacht veel leek op het in 2013 gestolen schilderij van di Lorenzo Manetti. Het schilderij is destijds als vermist opgegeven door Margherita Buzio, de eigenaresse van een kasteel. Enkele weken voor de vermissing van het schilderij zou een vriend van Sgarbi het kasteel hebben bezocht omdat ze het schilderij wilden kopen. Volgens Sgarbi is de beschuldiging onjuist en zijn er verschillen tussen zijn schilderij en het vermiste kunstwerk. Sgarbi is wegens deze beschuldiging afgetreden.

Bronnen: [Artnet News](#) en [The Art Newspaper](#)

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u lid bent van de VKCR. Mocht u deze nieuwsbrief niet op prijs stellen dan kunt u zich afmelden voor toekomstige nieuwsbrieven via [deze link](#), of door een email te sturen naar nieuws.vkcr@gmail.com. Vragen, aanbevelingen, evenementen en opmerkingen kunnen gericht worden aan Laurens Kasteleijn en Marilix Beernink, namens de redactie.